

یوزانسی

★ داریوش امیری

مقدمه

در سالهای قبل از پیروزی انقلاب اسلامی که ارز حاصل از صادرات بیش از حد نفت خام و نیز بالا بودن قیمت فروش نفت در بازارهای جهانی و در نتیجه بالا بودن ذخیره ارزی کشور محدودیتی برای حواله‌های ارزی و نیز خریدهای خارجی (واردات) به صورتهای برات ، سفته و اعتبارات اسنادی دیداری و مدت‌دار وجود نداشت ، به طوری که بیشتر اشخاص (حقیقی و حقوقی) حسابهای ارزی نیز داشتند و به راحتی می‌توانستند هر مقدار ارز که می‌خواستند به تمام کشورهای جهان حواله و یا هر کالای مجازی را وارد کنند . پس از پیروزی انقلاب با کاهش میزان صادرات نفت خام و سیاستهای دولتهای امپریالیستی جهان که منجر به کاهش شدید قیمت نفت و از همه مهمتر شروع جنگ تحمیلی و کاهش ذخایر ارزی کشور و نیز بلوکه کردن ارزهای کشورهای کشورمان توسط دولت امریکا که در بانکهای خارجی وجود داشتند ، عملاً کشور را کمبود ارز روبرو شد . رفته‌رفته و بناچار محدودیتهای ارزی شدیدتری از طرف دولت اتخاذ و به مورد اجرا گذاشته شده است . در مورد واردات کالا وزارت بازرگانی مراکزی تخصصی به منظور تهیه و توزیع کالاهای مورد نیاز کشور ایجاد نموده است . مراکز تهیه و توزیع با اطلاعات و آمار و اختیاراتی که دارند ، اولاً از خروج

بی‌رویه^۶ ارز جلوگیری می‌کنند، ثانیاً "کیفیت کالاهای وارده و نیازهای واقعی کشور را کنترل و هدایت می‌کنند. از طرف دیگر به علت کمبود ارز، بانک مرکزی به پیروی از سیاستهای ارزی کشور اجازه^۶ ثبت سفارش و ورود کالا را به صورت اسناد اعتباری مدت‌دار صادر نموده اما می‌بایست قیمت کالا (FOB یا C&F یا ...) از هزینه بهره^۶ (یوزانس USANCE) آن تفکیک و برطبق جداولی که بانک مرکزی ایران مشخص کرده است، جداگانه محاسبه و در برگ درخواست مجوز مربوطه تایپ شده باشد.

حال با توجه به اهمیت موضوع یوزانس در بخشهای بازرگانی خارجی و حسابداری (قیمت تمام شده) مطالبی برای علاقه‌مندان درج می‌شود، امیدوارم با ارسال پیشنهادات سازنده، اینجانب را در این راه یاری و مشوق باشید.

۱- یوزانس

یوزانس در لغت به معنی مهلت (فروجه - مدت - وعده) قانونی با عرفی است، برای پرداخت برات، سفته (بویژه برای پرداخت براتهای بیگانه‌بکار می‌رود) و یا اعتبارات اسنادی مدت‌دار می‌باشد. به عبارت دیگر شخصی که خریدار کالایی می‌باشد، تعهد می‌کند در سررسیدی درآینده مبلغی را که شامل قیمت کالا (COST) به اضافه^۶ مبلغ بهره^۶ متعلقه (USANCE) را یکجا به طرف دیگر (فروشنده^۶ کالا) پرداخت نماید.

۲- نرخ یوزانس USANCE RATE

طبق مقررات داخلی نرخ بهره^۶ یوزانس توسط بانک مرکزی ایران و طبق بخشنامه‌های مسلسلی که در اختیار تمامی بانکهای کشور قرار می‌گیرد به صورت شش ماهه و یکساله و برای تمام ارزهای مجاز مورد معامله^۶ شرکتها و تجار اعلام می‌گردد. این بخشنامه‌ها علاوه بر این مطلب، نرخ خرید و فروش ارزهای مختلف که به صورت دیداری (SIGHT) پرداخت می‌شوند را برای تاریخ (های) معینی اعلام کرده است.

۲- ۱- نرخ یوزانس به صورت اعتبار ماهیانه اعلام می‌شود و در تمام مدت ماه معتبر است.

۲- ۲- نرخ خرید و فروش ارز برای معاملات نقدی و دیداری به صورت روزانه اعلام شده است.

۲- ۳- نرخ یوزانس به صورت درصد در سال می‌باشد.

۲ - ۴ - مثال: به فرض شرکتی قصد دارد کالای A را با قیمت (C&F) ۱۲۵۰۰۰۰ لیره انگلیس از کشور انگلیس و کالای B را با قیمت (FOB) ۲۳۰۰۰۰۰ کرون از کشور سوئد خریداری نماید. ذیلاً "هزینه" یوزانس شش ماهه و یکساله هر دو کالا در بهمن ماه ۶۷ محاسبه شده است.

فرض: طبق بخشنامه شماره ۱۳۶۷/۱۹۹ بانک مرکزی در بهمن ماه نرخ یوزانس ارزهای لیره انگلیس و کرون سوئد به قرار ذیل می باشند:

نوع ارز	نرخ خرید به ریال		نرخ فروش به ریال	
	یکساله	شش ماهه	یکساله	شش ماهه
لیره انگلیس	۱۲۲/۹۴۶	۱۲۵/۲۷۸	۱۳/۲۵	۱۳/۴۴
کرون سوئد	۱۱/۰۶۳	۱۱/۳۰۳	۱۱/۶۵	۱۱/۴۵

کالای A

$$\text{الف} = ۱۲۵۰۰۰۰ \times \%۱۳/۴۴ = ۱۶۸۰۰۰$$

مبلغ هزینه یوزانس شش ماهه پوند $۱۶۸۰۰۰ \div ۲ = ۸۴۰۰۰$

پرداختی در سررسید پوند $۱۲۵۰۰۰۰ + ۸۴۰۰۰ = ۱۳۳/۴۰۰$

مبلغ هزینه یوزانس یکساله پوند $\text{ب} = ۱۲۵۰۰۰۰ \times \%۱۳/۲۵ = ۱۶۵۶۲/۵$

پرداختی در سررسید پوند $۱۲۵۰۰۰۰ + ۱۶۵۶۲/۵ = ۱۴۱/۵۶۲/۵$

کالای B

$$\text{الف} = ۲۳۰۰۰۰۰ \times \%۱۱/۴۵ = ۲۶۳۳۵$$

مبلغ هزینه یوزانس شش ماهه کرون سوئد $۲۶۳۳۵ \div ۲ = ۱۳۱۶۷/۵$

پرداختی در سررسید کرون سوئد $۲۳۰۰۰۰۰ + ۱۳۱۶۷/۵ = ۲۴۳۱۶۷/۵$

مبلغ هزینه یوزانس یکساله کرون سوئد $\text{ب} = ۲۳۰۰۰۰۰ \times \%۱۱/۶۵ = ۲۶۷۹۵$

پرداختی در سررسید کرون سوئد $۲۳۰۰۰۰۰ + ۲۶۷۹۵ = ۲۵۶۷۹۵$

۲ - ۵ - برطبق مقررات داخلی بانک مرکزی ایران کلیه واردکنندگان کالا موظف هستند

قبیل از گشایش اعتبار اسنادی به فروشندگان کالا ابلاغ نمایند که، نرخ

بهره یوزانس از طریق بانک مرکزی ایران اعلام می شود و باید این محاسبه

مورد قبول آنها واقع شود، در غیر این صورت بانکهای داخلی از گشایش

اعتبار اسنادی خودداری می نمایند.

۲-۶- وزارت بازرگانی طی نامه شماره ۱۰۵۶۹۵ مورخه ۱۸/۳/۶۷ به بانک مرکزی ایران اعلام نموده و بانک مرکزی طبق بخشنامه شماره ۱۵/تا/۱۲۵۵۲ مورخه ۲۶/۴/۶۷ (اداره نظارت ارز) به کلیه بانکهای کشور دستور داده است. گشایش اعتبار آن دسته از پرونده‌های اعم از دولتی و صادراتی به صورت مدت‌دار که به هنگام دستور گشایش اعتبار صرفاً "نرخ یوزانس آنها تغییر می‌نماید (مشروط بر اینکه پس از گشایش اعتبار مراتب جهت اصلاح آمار و اطلاعات به مرکز تهیه و توزیع ذیربط منعکس گردد) بدون مطالبه مجوز مرکز تهیه و توزیع مربوطه بلامانع خواهد بود. بدیهی است در خصوص سایر تغییرات "برحسب مورد" استعلام نظر از مراکز تهیه و توزیع ذیربط ضروری خواهد بود. خواهشمند است مراتب را یادداشت و به کلیه شعب ارزی خود ابلاغ فرمایید. توجه خواهند داشت چون تغییر نرخ یوزانس در مبلغ ثبت سفارش تأثیر می‌نماید، در صورتی که نرخ مذکور بعد از صدور فیش کامپیوتری مورد تجدید نظر قرار گرفته باشد، اصلاح مبلغ فیش مربوطه الزامی می‌باشد.

۳- عملیات بعد از واریز اسناد یوزانسی

پس از واریز اعتبارات اسنادی که مدت‌دار می‌باشند اتفاقاتی رخ می‌دهد که بسیار پر اهمیت بوده و می‌بایست مورد توجه دقیق مدیران و دست‌اندرکاران این رشته قرار گیرند که اهم آنها به قرار ذیل متذکر می‌شوند:

۳-۱- هنگام واریز اسناد یوزانسی، اسناد حمل توسط بانک گشایش‌کننده اعتبار به صورت موقت واریز و ظهنویسی (ENDORSEMENT) و تحویل صاحب کالا می‌شود (با درخواست و تعهد کتبی صاحب کالا و قبول تغییرات نرخ ارز در سررسید اعتبار) و کل مبلغ اعتبار به ریال نیز از حساب صاحب کالا در زمان واریز موقت برداشت می‌شود. صاحبان کالا با ارائه این اسناد به گمرک پس از تنظیم و ارائه اظهارنامه مربوطه و طی طریق مراحل بعدی ترخیص، می‌تواند کالا را ترخیص نماید.

۳-۲- در سررسید اعتبار یوزانسی، همان گونه که قبلاً متذکر شد ۱۰۰٪ وجه اعتبار اسنادی که از حساب خریدار کالا در زمان واریز موقت اسناد برداشت شده بود، در حسابهای داخلی بانک مسدود شده است. حال با نرخ سررسید

اعتبارات یوزانسی مبلغ اعتبار قطعی محاسبه و واریز قطعی می‌گردد. در این زمان است که اعلامیه فروش ارز توسط بانک صادر و تحویل صاحب کالا می‌شود. و در واقع در این مقطع است که ارز فروخته شده است. صاحبان کالا با توجه به بند ۳ - ۱ و در زمانی که برای ترخیص کالا با اسنادی که به صورت واریز موقت ظهنویسی شده‌اند به گمرکات مراجعه می‌کنند مجبور هستند اعلامیه فروش ارز را همراه سایر اسناد حمل به گمرک مربوطه ارائه دهند. به همین منظور می‌بایست طی نامه‌ای کتبی از بانک واریزکننده موقت اسناد درخواست نمایند که کتبی به گمرک ورودی کالا ابلاغ نماید که این کالا به صورت یوزانسی و مدت‌دار بوده و در سررسید واریز قطعی می‌شود و حق ثبت سفارش بانک مرکزی ایران نیز قبلاً "اخذ شده و ترخیص کالا موضوع اسناد واریز موقت مورد بحث بدون ارائه برگ اعلامیه فروش ارز از نظر این بانک بلامانع است.

۳ - ۳ - چنانچه در زمان واریز موقت، نرخ ارز (کرون سوئد) معادل ۱۱/۴۰ ریال بوده و محاسبه و اسناد واریز موقت شده باشند و در زمان واریز قطعی یعنی در سررسید اعتبار نرخ ارز به ۱۱/۵۵ ریال افزایش یافته باشد این مابه‌التفاوت نرخ ارز در کل مبلغ اعتبار مبلغی قابل توجه می‌باشد. همچنین در بعضی از موارد بهره نیز به مبلغ بدهی ایجاد شده تعلق می‌گیرد.

مثال: کل مبلغ اعتبار در سررسید ۱۲۵۷۰۰۰ کرون سوئد است و اسناد به صورت موقت واریز و ظهنویسی شده باشند و در سررسید نرخ ارز از ۱۱/۴۰ ریال در زمان واریز موقت به ۱۱/۵۵ ریال افزایش یافته باشد بدهی ذیل و بهره متعلقه ایجاد می‌شود که بانک از حساب صاحب کالا برداشت و با بانک مربوطه تسویه حساب می‌کند و اعلامیه بدهکار مربوطه را برای صاحب کالا ارسال می‌دارد.

(قبلاً صاحب کالا متعهد به قبول تغییرات نرخ ارز در سررسید اعتبار شده است).

$$\text{مابه‌التفاوت نرخ ارز ریال} \quad 11/55 - 11/40 = 0/15$$

مبلغ مابه‌التفاوت نرخ ارز ریال $1257000 \times 0/15 = 188550$

و به فرض ده روز زمان لازم باشد که بانک کارگزار و بانک داخلی تسویه حساب کنند. بهره‌ای از بابت این مبلغ در مدت ده روز محاسبه می‌شود که

حساب صاحب کالا، بانک داخلی برداشت می نماید.

$$\frac{188500 \times 12 \times 10}{100 \times 365} = 620$$

کل بدهی ایجاد شده ریال $188550 + 620 = 189170$

این مبلغ جزء قیمت تمام شده اعتبار اسنادی فوق الذکر می باشد و چون رقم دقیق آن قابل پیش بینی برای همان دوره مالی نیست و نمی توان ذخیره معینی برای آن در نظر گرفت، سپس اعتبار را مختومه نمود و به لحاظ اینکه این هزینه در سالهای آینده و پس از واریز قطعی بوجود خواهد آمد لذا به حساب سود و زیان سنواتی منظور می شود.

۳-۴- و چنانچه نرخ ارز در زمان واریز موقت اسناد $11/55$ ریال و در زمان واریز قطعی اسناد $11/40$ ریال بوده باشد و کالا را به قیمت 1257000 ر۱ کرون سوئد خریداری کرده باشیم درآمدی ناشی از کاهش نرخ ارز خواهیم داشت:

$$\text{ریال } 0/15 = 11/40 - 11/55$$

درآمد ناشی از نوسانات نرخ ارز ریال $1257000 \times 0/15 = 188550$

که توسط بانک به حساب شرکت واریز و اعلامیه بستانکار برای شرکت ارسال می گردد. این مبلغ تحت سرفصل درآمدهای غیر عملیاتی شرکت قابل ثبت در دفاتر است و چون در سالهای آینده و پس از بستن حسابهای ترازنامه و عملکرد سود و زیان سال جاری (واریز موقت در دوره مالی جاری می باشد) این عمل اتفاق می افتد بنابراین این مبلغ به حساب سود و زیان سنواتی منظور می شود.

۳-۵- البته می توان مبلغی تحت عنوان ذخیره ناشی از نوسانات نرخ ارز پیش بینی کرد ولی احتمال اینکه این پیش بینی دقیقاً با رقم ایجاد شده یکی باشد بسیار کم است و مجدداً مجبور خواهیم بود مابه التفاوت هزینه و یا درآمد حاصل شده از تفاوت نرخ ارز با ذخیره گرفته شده را با حساب سود و زیان سنواتی اصلاح کنیم.

مثال: به فرض بابت تفاوت نرخ ارز در آینده مبلغ 25000 ریال ذخیره پیش بینی شده باشد. این مبلغ را در قیمت تمام شده اعتباری منظور و اعتبار را مختومه و قیمت تمام شده به حساب انبار شرکت بسته می شود. در سررسید که در سال مالی آینده اتفاق می افتد (در زمان واریز قطعی)

مبلغ مابه‌التفاوت نرخ ارز ممکن است بیشتر و یا کمتر از مبلغ ذخیره پیش‌بینی شده باشد. (افزایش نرخ یا کاهش نرخ ارز) ناچاراً "مابه‌التفاوت افزایش یا کاهش مبلغ ایجاد شده با این مبلغ (۲۵۰۰۰۰ ریال) را باید با حساب سود و زیان سنواتی اصلاح نمود. به فرض در اثر افزایش نرخ ارز

مابه‌التفاوتی به مبلغ ۳۰۰۰۰۰ ریال هزینه ایجاد شده باشد.
هزینه به حساب سود و زیان سنواتی اصلاح می‌شود:

$$۱) \quad ۳۰۰۰۰۰ - ۲۵۰۰۰۰ = ۵۰۰۰۰$$

و یا در اثر کاهش نرخ ارز مابه‌التفاوتی به مبلغ ۱۵۰۰۰۰ ریال درآمد ایجاد شده باشد.

درآمد به حساب سود و زیان سنواتی اصلاح می‌شود

$$۲) \quad ۲۵۰۰۰۰ + ۱۵۰۰۰۰ = ۴۰۰۰۰۰$$

۴ - برای کسب اطلاعات بیشتر توجه خوانندگان عزیز را به بخشنامه‌های صادره توسط وزارت بازرگانی، بانک مرکزی ایران در این زمینه جلب می‌نماید. همچنین مطالعه هفته‌نامه اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، ماهنامه انجمن حسابداران خبره ایران، ماهنامه صنعت حمل و نقل و ایکوترمز جدید (INTERNATIONAL COMMERCIAL TERMS) که در ۱۹۸۸/۳/۱۷ به تصویب سمپوزیوم اتاق بازرگانی بین‌المللی رسیده و جایگزین ایکوترمز ۱۹۸۰ شده است را برای مدیران و دست‌اندرکاران رشته‌های بازرگانی خارجی و حسابداری اعتبارات اسنادی ضروری و توصیه می‌نماید.

بقیه از صفحه ۹

نقد حاصل از فعالیتهای جاری نشان داده شوند. اقلام اصلاحات در این صورت نیز همان اقلامی هستند که در صورت تطبیق روش ناخالص (جدول شماره ۲) منعکس است و بنابراین شامل استهلاکات، ذخایر، سود حاصل از فعالیتهای غیرجاری نظیر فروش داراییهای ثابت، افزایش در حسابهای دریافتی و غیره می‌گردند.

